

O sebeukájení

Josef Škvorecký, *Tankový prapor*

1.

Dostat se na smuteční mši o pohřbu Václava Havla v katedrále svatého Víta na Hradčanech byl skoro zázrak.

Bylo spočítáno, že v chrámu se může posadit maximálně tisíc osob, jenže uvnitř chtěl být samozřejmě celý svět. Jen korespondentů toužících napsat o tomto obřadu se ze všech světadílů přihlásilo sedm set. Možnost zúčastnit se mše jich však dostalo pouze třicet. Řekli nám, abychom přišli ráno, tři hodiny před pohřbem. Když jsme se přihlásili, požádali nás, abychom se napili a využili toalety, protože jakmile vstoupíme do katedrály, nebudeme z ní moci několik hodin odejít. Pak jsme se odebrali za naší průvodkyní, která nás však nezavedla k hlavnímu vchodu, ale velkým klíčem odemkla malá dvířka v boční zdi katedrály. Sklonili jsme hlavy a začali stoupat po točitých schodech nahoru. Dostali jsme se na kůr. Přímo nad hlavní vchod, pod slavnou vitráž *Stvoření světa* od Františka Kysely z roku 1928 ve tvaru rozety o průměru téměř jedenáct metrů, kterou turisté tak rádi fotografují.

Kůr není přístupný návštěvníkům, a tak jsem měl několik vteřin pocit, že je to pro mne vyznamenání. Odtamtud jsme měli sledovat obřad.

Jenže za pár vteřin mi to bylo jasné. Pryč! „Já to vzdávám,“ řekl jsem naší průvodkyni – a pocit, že jsem byl vyznamenan, bych rád vrátil třeba zadarmo, dokonce jsem byl ochoten doplatit.

„Teď už ven nemůžete,“ řekla nešťastně. „Dveře jsou zamčené, dole je vyhlášen nejvyšší stav pohotovosti, protože přijíždějí prezidenti. V zóně nula nesmí zůstat nikdo nepovoláný. Opravdu se vám dostalo pocty!“ chtěla mě potěšit.

Ještě jednou jsem se podíval na to, co nás obklopovalo. Zděné zábradlí balkonu bylo pokryté stoletým prachem, takže dámy a pánové v elegantních pláštích se okamžitě ušpinili a začali se energicky oprašovat. U zdi stálo a leželo několik židlí, které neviděly hadr určitě od časů Františka Josefa. Jedna novinářka otřela židli novinami a dokonce se posadila, ale už za minutu vyskočila a za chvíli začala skákat po celém kůru. Nemohli jsme vydržet zimou, v chrámu bylo daleko chladněji než venku (plus tři stupně) a do začátku mše zbývala ještě hodina. Za chvíli jsme skákali všichni, třicet lidí zavřených u Svatého Víta začalo tančit tanec svatého Víta.

Nejhorší bylo, že odtamtud nebylo skoro nic vidět. Vzdálenost kůru od oltáře, před nímž stál katafalk, způsobila, že Billem Clintonem nebo Alainem Delonem mohl být každý, kdo se objevil na obzoru. (Nevím, jestli Kafka někdy na ten kůr vylezl, ale velmi výstižný je jeho postřeh z *Procesu*, že „velikost chrámu je na samé hranici toho, co člověk ještě může snést“.) Ovšem v tu chvíli jsem netušil, že až začne mše, zažijeme něco ještě horšího než nicnevidění.

Ukázalo se totiž, že není ani nic slyšet. Když prezident Klaus mluvil česky, měli jsme dojem, že to mluví čínsky nějaký nuncius. Korespondenti vyslaní na světovou událost, kteří nic nevidí a nic neslyší! Představte si třicet lidí v dlouhých pláštích zavřených na balkoně, kteří skoro čtyři hodiny poskakují, skáčou a plácají se po těle. A v dálce šumí důležitý slavnostní obřad.

„Čtyři sta euro za let z Varšavy, abych se nechal uvěznit v katedrále...“ pošeptal jsem po dvou hodinách malicherně jednomu českému kolegovi, jako kdyby peníze byly to nejdůležitější.

Strašně se ho to dotklo. Naklonil se ke mně a začal mě mírným tónem konejšit: „Takhle to neberte, prosím vás. Václav Havel byl dramatik a představitel absurdního divadla, tak si představte, že tuhle situaci pro nás připravil on sám. A nejlepší bude,“ zatvářil se český kolega ještě prosebněji, „když si budete celou dobu představovat, že nás tady Havel režíruje. Když se budete cítit jeho hercem, hned se vám uleví.“

Hned se mi ulevilo.

Pokud nás ovšem režíroval Havlův duch, podstrčil mi náhle dotěrnou myšlenku: Má prezident Wałęsa, který je v horší situaci než já, protože sedí už třetí hodinu dole v lavici a nemůže se pohnout, dlouhé podvlékačky? (Že je nemá Alain Delon, tím jsem si ovšem byl jistý.)